

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Vår ref: 139146-2443

Oslo, 3. juni 2022

EUs fornybarpolitikk og berørte lokale interesser

Naturressurskommunene er et nettverk for kommuneorganisasjoner med store naturverdier, egnet til vann- og vindkraft, mineralutvinning, store ilandføringsanlegg og nye grønne næringsetableringer. I alt 220 kommuner er tilsluttet nettverket.

Naturressurskommunene vil med dette brevet belyse enkelte problemstillinger det er behov for at Olje- og energidepartementet følger opp når det gjelder EUs fornybarsatsning, og særlig forslagene i REpowerEU som ble presentert av Kommisjonen 18. mai d.å.

Det er tydelig at det er et taktskifte hos Kommisjonen, som det er viktig at Olje- og energidepartementet følger opp. Kommisjonen viser til at det er nødvendig å akselerere utbyggingen av fornybarenergi for å nå EUs ambisiøse klima- og energimål for 2030 og klimanøytralitet i 2050.

Bakgrunnen for forslaget er de høye prisene på elektrisitet og Russlands invasjon av Ukraina. Naturressurskommunene noterer at EU setter stadig høyere krav til fornybarandel. Andelen ble økt til 40 % i 2021 som en del av EUs grønne giv. Igjen foreslås denne andelen økt, fra 40 % til 45 %. De foreslåtte endringene skal også sikre en mer effektiv konsesjonsbehandling. Etter vårt syn griper forslagene i REpowerEU langt inn i nasjonale prosesser og kan føre til uheldige innstramminger i konsesjonsprosessene. Vi finner det oppsiktsvekkende at Kommisjonen overhodet ikke har nevnt betydningen av lokal forankring og rimelig byrde- og godefordeling (benefit-sharing mekanismer) som viktige elementer i forslaget til effektivisering av konsesjonsprosessene.

I tråd med Olje- og energidepartementets EU/EØS-strategi, skal departementet delta aktivt i politikktutforming i EU og foreta en klar prioritering av saker. Naturressurskommunene mener at Olje- og energidepartementet bør delta aktivt i arbeidet frem mot at dette regelverket vedtas, for å unngå at nytt regelverk dikterer konsesjonsprosesser verken medlemsland eller EØS-land som Norge vil være tjent med. Etter vår vurdering vil forslagene fra Kommisjonen medføre at det i realiteten søkes gjeninnført en nasjonal ramme for vindkraft, der det er uklart hvilken innflytelse berørte lokalsamfunn skal ha ved utvelgelsen av områder. Dette er stikk i strid med nylig vedtatt politikk fra regjeringen.

139146-2443/2022-06-03-brev til oed.docx

Lokal forankring og kompensasjonsordninger

Den forrige regjeringen satte utbyggingen av vindkraft på land på vent i 2019 og forslagene til nasjonal ramme ble ikke videreført. I tilleggsmeldingen til energimeldingen fra april i år fremgår det at regjeringen vil starte opp igjen behandlingen av søknader på vindkraft på land. Dette til tross for at anmodningsvedtak Stortinget fattet ved behandlingen av vindkraftmeldingen i 2020 ennå ikke er fulgt opp ved konkrete forslag til endringer i plan- og bygningsloven. Det er derfor ennå ikke lovfestet hvilken rolle berørte kommuner vil ha i konsesjonsbehandlingen av vindkraftverk på land. Olje- og energiminister Terje Aasland uttalte i april at kommuner i praksis får en vetorett om vindkraftutbygging ved at igangsetting av konsesjonsprosesser forutsetter samtykke fra vedkommende kommune.

Stortinget har i tillegg vedtatt innført en produksjonsavgift for vindkraft, og det tas sikte på at avgiften kan innføres i løpet av året. Den endelige utformingen om endringer i skatt for vindkraft vil etter det opplyste fremlegges i statsbudsjettet for 2023.

Etter Naturressurskommunenes syn er de siste tre årene illustrerende for nødvendigheten av og behovet for lokal forankring og kompensasjon ved utbygging av fornybar energi. Uten de berørte lokalsamfunns tilslutning vil energiutbygging basert på bruk av store naturverdier ikke komme i stand uten store protester, som vil forsinke prosessene. Tilsvarende erfaringer med involvering og lokale ordninger ser man også i Danmark og Tyskland. At Kommisjonen nå foreslår at det settes av enkelte «go-to areas», områder som anses som egnet til å bygge ut fornybar energi, og at lokal forankring og kompensasjon ikke er nevnt, har klare likhetstrekk med den situasjonen som oppsto rundt vindkraft på land i Norge i 2019.

EØS-relevans

REpowerEU inneholder en rekke konkrete forslag og endrer fornybarenergidirektivet, energidirektiv for bygg og energieffektiviseringsdirektivet.

Forslagene til endringer i fornybardirektivet har betydning for den nasjonale konsesjonsbehandlingen i EU-landene. Når det gjelder EØS-relevans, er det første fornybardirektivet innlemmet i EØS-avtalen i 2005. Det andre fornybardirektivet, som er en del av Ren-energi-pakken, er ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen. Vi vil anta at også det reviderte fornybardirektivet er EØS-relevant og at forslagene til endringer som følge av REpowerEU også vil bli gjennomført. Etter vår oppfatning må Olje- og energidepartementet uansett agere ut fra at dette er EØS-relevant, og departementet bør derfor aktivt søke å påvirke det endelige innholdet av direktivene. Med økende sektorintegrasjon og forpliktelsene som følger med inngåelsen av klimaavtalen med EU, må alt innenfor energiområdet følges nøye opp med utgangspunkt i at nye direktiver vil kunne bli gjennomført uten tilpasninger i Norge.

Forslagene i REpowerEU

Det fremgår av forslaget at det skal foretas en «mapping» av aktuelle områder for utbygging og at disse områdene skal være identifisert i hvert enkelt medlemsland 1 år etter ikrafttredelsen av direktivet. Videre fremgår det at ved identifiseringen av slike områder skal følgende tas i betraktning:

- i) hvor tilgjengelig fornybar energi og potensialet for fornybar produksjon av ulik art er på land og til havs

- ii) behovet for fornybar energi i det området
- iii) tilgjengeligheten av infrastruktur, lagring og andre fleksibilitetsverktøy eller potensiale til å lage dette.

Behovet for og betydningen av lokal forankring er ikke nevnt.

Videre fremgår det at to år etter ikrafttredelse skal medlemslandene ha på plass en plan som medfører at en eller flere av de tidligere identifiserte «mapping» områdene skal være «go-to areas». Det oppstilles visse kriterier medlemsstatene skal hensynta i denne vurderingen, men heller ikke her er lokal forankring nevnt.

Videre følger det av den foreslått artikkel 16 at innenfor disse «go-to areas» har myndighetene 14 dager, for områder utenfor har de en måned til å undersøke om søknaden er riktig utfylt.

Det legges videre opp til «one-stop shop» i artikkel 16 (3) der det fremgår at en søker ikke skal måtte henvende seg mer enn et sted for hele konsesjonsprosessen. Det fremgår videre av artikkel 16a at konsesjonsprosessen ikke skal overstige 1 år for prosjekter i «go-to areas». Det er kun i helt ekstraordinære tilfeller at den ettårige perioden kan forlenges med 3 måneder.

For områder utenfor «go-to areas», skal konsesjonsprosessen ikke overstige to år.

Erfaringene fra landbasert vindkraft i Norge er at en neglisjering av de berørte lokalsamfunn forsinket konsesjonsprosessene. Dersom EU-kommisjonens forslag med de nevnte absolutte tidsrammer skulle bli vedtatt, vil det ikke bare føre til forsinkede konsesjonsprosesser, men til ekskludering av det lokaldemokratiske nivå i saker om de største inngrep i naturmangfoldet. Det vil være i strid med mer enn hundre års norsk politisk tradisjon.

Videre oppfølging ovenfor Kommisjonen

Naturressurskommunene ser at forslagene i Kommisjonens REpowerEU er inngripende og dikterende for nasjonale konsesjonsprosesser. Naturressurskommunene ber Olje- og energidepartementet spille disse synspunktene inn til Kommisjonen og følge opp den videre behandlingen av pakken.

Med vennlig hilsen

Naturressurskommunene

Sigmund Lier

Leder